İŞSİZLİK

Sessiz büyüyen dalga

Hazırlayan: Gülder DEMİR *gulder.demir@dunya.com*

Türkiye'de yıllardır kronik bir sorun olarak karşımıza çıkan işsizlik, küresel ekonomik krizin de etkisiyle en ciddi sosyal sorun olarak ekonomi gündeminde baş sıraya oturmuş durumda. İşsizliğin insanlar üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin yanı sıra henüz işini kaybetmemiş çalışanlar açısından da sürekli bir tehdit olarak algılanması söz konusu. İşsizliğin yaygınlaşmasının toplumda geleceğe yönelik belirsizliği artırırken, çalışanlar açısından da yarın garantisini ortadan kaldırdığı bir gerçek. Toplumda yaygınlaşan böylesi bir durumun ortaya çıkardığı tablo pek de iç açıcı değil.

İşsizliğin sosyal temelli bir sorun olduğu bilimsel bir yaklaşım olarak kabul edilirken, her ülkenin gelir dağılımı tablosuyla bire bir bağlantılı olduğu da biliniyor. İşsizlik sorunu doğal olmaktan çıkmış ve bir toplumsal sorun haline gelmişse, toplumsal verimin toplumsal paylaşımıyla ilgili bir sorun var demektir. Türkiye'nin ise dünya ülkeleri içinde gelir dağılımı en bozuk ülkelerden biri olması nedeni ile işsizlik sorunu sosyal boyutlarıyla ele alınmak zorunda.

Küresel kriz ile birlikte ABD şimdiye kadar hiç yaşamadığı yüzde 10 gibi bir işsizlik rakamıyla yüzleşti. Önceliğinin işsizlik olduğunu belirten Başkan Obama için işsizlikle mücadele etmek ve ekonomiyi desteklemek, federal bütçe açığının üstesinden gelmekten daha öncelikli bir konu. Yeni mali yılda iş gücüne ağırlık verecek olan Obama, bütçenin büyük bir dilimini çift haneli işsizliği düşürmeye ayırdı. İşçi alımı ile ülkenin enerji ve altyapı alanlarını geliştirmek için 100 milyar dolarlık vergi teşviki içeren bütçe taslağı, küçük işletmeler ve işsizlikle ilgili birçok öneri getiriyor.

Türkiye'de 2007 yılında yüzde 8,6 olan işsizlik oranı, küresel kriz ile birlikte 2008 yılında 13,4'e yükselerek yüzde 11 ile sabitlendi. Bu, OECD ülkeleri içinde İspanya'dan sonra ikinci en yüksek oran... 2009 yılı sonunda yüzde 14 ile kalıcı özellik gösteren **işsizlik oranında 2010 yılı için de iyimser bir beklenti öngörülmüyor.** Türkiye'nin işsizliği normalleştirmek için ciddi ve acil önlemleri bir an önce alması gerekiyor.

Obama istihdama destek içinse 100 milyar dolar ayırıyor ve bunu şirketleri yeni çalışanları işe almaya özendirmek için vergi kolaylıkları sağlamak, ayrıca altyapı ve enerji projelerinde kamu harcamasını artırmak için kullanıyor. (Kaynak: The New York Times)

Köln'deki Alman Ekonomik Araştırma Enstitüsü (IW) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Almanya'da pek çok branşın temsilcisi 2010 yılının işten çıkarmaların yılı olacağı görüşünde. Araştırmaya katılan kırk dört derneğin yirmi ikisi ciro ve üretimde artış beklerken, yirmi yedi dernek ya da birlik ise işten çıkarmaların önlenemeyeceği görüşünü dile getiriyor. Enstitü Başkanı Michael Hüther, "Küresel mali ve ekonomik kriz henüz aşılmadı ve bu sene de pek çok branşı derinden etkileyecek" derken, Deutsche Bank'ın eski başiktisatçısı ve hâlihazırda konjonktür araştırmaları uzmanı olan Norbert Walter de "Güvenin sağlanması bir iki yıldan daha uzun sürecek" ifadesini kullanıyor. Henüz krizin

>> Bitlis Milli Eğitim Müdürlüğü ile İş-Kur İl Müdürlüğü tarafından ortaklaşa yürütülen proje kapsamında 130 kişinin alınacağı işe bin 37 kişi başvurunca kura çekimi yapıldı.

TÜRKİYE'DE **3 MİLYON 471 BİN** KİŞİ İŞSİZ

	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2008(*)	2009	2008(*)	2009	2008(*)	2009
Kurumsal olmayan nüfus(000)	69.724	70.542	48.349	48.747	21.375	21.795
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	50.772	51.686	35.697	36.197	15.075	15.489
İş gücü (000)	23.805	24.748	16.063	16.585	7.742	8.163
İstihdam (000)	21.194	21.277	14.010	13.839	7.184	7.438
İşsiz (000)	2.611	3.471	2.053	2.746	558	724
İş gücüne katılma oranı (%)	46,9	47,9	45,0	45,8	51,4	52,7
İstihdam oranı (%)	41,7	41,2	39,2	38,2	47,7	48,0
İşsizlik oranı (%)	11,0	14,0	12,8	16,6	15,4	19,1
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	13,6	17,4	13,1	17,0	15,4	19,1
Genç nüfusta işsizlik oranı [1] (%)	20,5	25,3	22,6	28,2	15,5	18,9
İş gücüne dahil olmayanlar (000)	26.967	26.938	19.634	19.611	7.332	7.326

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus **(*)** 2008 Kasım dönemi sonuçları yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.
Not: Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: TÜİK

geride kalmadığınını düşünen Walter, gemi inşaatı başta olmak üzere bazı alanlarda talebin ciddi şekilde düştüğüne dikkat çekerek, "Mevcut istihdam düzeyi korunamayacak, 2010 yılında işsizlik büyük oranda artacak" açıklamasını yapıyor. (Kaynak: Deutsche Welle)

Moskova'da düzenlenen basın toplantısında açıklamalarda bulunan Rusya Başbakan Yardımcısı Aleksander Jukov, işsiz ordusunun 6,7 milyona ulaşabileceğini, yaklaşık yarım milyon insanın daha işini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını söylüyor. Rusya'da 1 Ekim 2008'den bu yana toplam 900 bin kişinin işini kaybettiğini belirten Jukov, önümüzdeki dönemde 480 bin kişi daha işini kaybedebileceğini açıkladı.

Rusya Federal İstatistik Ajansı'nın son verilerine göre 6,2 milyon kişinin işsiz olduğunu, işsizlerin oranının yüzde 8'i aştığını, bu oranın dramatik bir şekilde artmaması için hükümetin çalıştığını ifade eden Jukov, "Bölgesel programlar geliştiriyoruz. Bu programla çok sayıda insanın işsiz kalmasına engel olmaya çalışıyoruz. Bir taraftan da kayıtlı işsizler için yeni istihdam alanları oluşturmak istiyoruz" dedi. Jukov 2010 yılı için hükümetin bütçeden 36,3 milyar rublelik (1,2 milyar dolar) bir pay ayırdığını, iş piyasasındaki durumun istikrarlı hale gelmesi için çalışacaklarını ifade etti. (Kaynak: Vedomosti Gazetesi)

Fransa'da da resmi işsizlik verileri tepki çekiyor. Gerçeği yansıtmadığı iddia edilen rakamlar, çeşitli araştırma şirketleri ve işsizlikle savaşan STK'lar tarafından yalanlanıyor. İşsizlerin ve Güvencesiz Çalışanların İş, Bilgi ve Dayanışma Derneği APEIS'in internet sitesindeki açıklamaya göre, Fransa'da bugün 2 milyonu çocuk olmak üzere, 10 milyon kişi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. ANPE'nin (Türkiye'deki İŞKUR'un Fransa'daki muadili) ve İş Bakanlığı'nın verilerine bakılırsa Fransa'da işsizlik 2005'ten bu yana sürekli düşüşte. Oysa aktif iş gücü artarken istihdamda kayda değer bir artış yok. Bu durumda yetkililer sormakta: "İş-

sizlikte nasıl oluyor da anlamlı bir düşüş yaşanıyor?"

Araştırmalardan ortaya çıkan, işsizlik listesinden çıkanların büyük kısmının iş güvencesi hâlâ yok yahut amaçları eğitime geri dönmek. Öte yandan, listeyi terk edenlerin bir kısmı da işsizlik tazminatları bitenler veya ANPE'nin, kalifikasyonlarından aşağı işler dışında iş sunmasından yakınanlar ve iş bulmaktan umudunu kesenler.

Reddedilmiş, kötü işlere mecbur bırakılmış ve umudu tükenmiş işsizlerin, ANPE'nin işsizler listesinden çıkmasıyla ortaya çıkan rakamlar hükümet yöneticilerinin yüzünü güldürse de, "görünmez işsizler"in doldurduğu şeffaf listenin sayfaları her geçen gün artıyor. Strasbourg Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim görevlisi Vincent Dubois, işsizlerin şimdiye dek hiç olmadığı kadar suçlandığı görüşünde. Dubois'ya göre işsizler devletin sosyal koruma politikalarından haksız bir biçimde yararlandıklarına dair yoğun bir propagandanın kurbanı oluyor, yankesici veya dilenci gibi damgalanıyor. Fransa'da büyüyen işsizlik yapılan işin ederinin düşmesi, iş güvencesinin azalması ve tüm maaşlı çalışanların iş yükünün artması sonuçlarını doğuruyor. (Kaynak : APEIS, TF1 NEWS)

İŞSİZLERİN PROFİLİ

% 71.2
erkek

% 56.5
lise altı eğitimli

% 27.3
Bir yıl ve daha uzun süredir iş arıyor

% 31.9
"eş-dost" vasıtasıyla iş bulmaya çalışıyor

% 89
(2 milyon 911 bin kişi)
Daha önce bir işte çalışmış

Kaynak: TÜİK
(Ekim-Kasım-Aralık 2009 verisi)

TÜRKİYE İŞSİZLİKTE DÜNYA BEŞİNCİSİ

The Economist'in 2010 yılı Ocak sonunda yaptığı, elli altı ülkeye ait 2009 yılı büyüme tahminlerine göre, 2009 yılını on dört ülke pozitif, çoğunluğu oluşturan kırk iki ülke ise negatif büyüme ile tamamladı. Türkiye, yüzde 6 oranındaki küçülme ile elli altı ülke içerisinde 12. sırada yer alırken, 44 ülkeden daha fazla küçüldü.

Ekim 2009'da kırk iki ülkenin işsizlik oranları The Economist'in verileri üzerinden karşılaştırıldığında, en yüksek işsizlik oranı yüzde 24,5 ile Güney Afrika'da görülürken, Tayland yüzde 1,2 ile işsizliğin en az yaşandığı ülke oldu. Türkiye'nin yüzde 13 ile 5. sırada bulunduğu görüldü, ayrıca Türkiye'nin işsizlik oranı bütün ülke gruplarının ortalamalarını geride bırakıyor.

Krizin neden olduğu işsizlik artışı incelendiğinde, 2009'da kriz öncesine göre işsizlik oranının Türkiye'de 4,5 puan arttığı, buna karşılık söz konusu artışın dünyada 0,9 puanda, gelişmiş ülkelerde 2,6 puanda kaldığı belirlendi. Güney Asya ülkelerinde ise işsizlik sadece 0,1 puan arttı. Güneydoğu Asya ve Pasifik ülkelerinde de yine 0,2 puanlık küçük bir artış yaşandı. 2010'da krizin işsizliğe etkisi Güney Asya, Güneydoğu Asya ve Ortadoğu ülkelerinde neredeyse sıfırlanırken, gelişmiş ülkelerde, BDT'de ve Türkiye'de devam etme eğiliminde.

VERİLERLE TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK

Türkiye'de 2007 yılında yüzde 8,6 olan işsizlik oranı krizle birlikte 2008 yılında 11'e yükseldi. İşsizlik oranı 2009 yılı sonunda yüzde 13,6 ile kalıcı özellik göstererek yüzde 14'e yükseldi ve 2010 yılında da pek fazla değişmeyeceği öngörülmekte. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) üçer aylık dönemler itibarıyla her ay açıkladığı Hanehalkı İşgücü Araştırması'nın, 2009 dönemini kapsayan sonuçlarına göre, Türkiye genelinde işsiz sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre 860 bin kişi artarak, 3 milyon 471 bin kişiye yükseldi. İşsizlik oranı ise söz konusu dönemde 3 puan arttı ve yüzde 14 seviyesinde gerçekleşti. Ekim 2009'da işsizlik, yüzde 13 olarak açıklanmıştı. Buna göre de işsizlik oranında 0,1 puanlık bir artış meydana geldi. Mevcut işsizlerin 499 bin kişiyle yüzde 15,3'ünü bu dönemde işten ayrılanlar oluşturdu. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 3,8 puanlık artışla yüzde 16,6 kırsal yerlerde ise 1,7 puanlık artışla yüzde 8,9 olarak gerçekleşti. Tarım dışı işsizlik oranı ise 3,8 puan artışla yüzde 17,4 oranında gerçekleşirken, genç nüfusta işsizlik oranı 2008'de 20,5 iken 2009'da ise yüzde 25,3 oldu.

Türkiye genelinde "Sessiz büyüyen dalga" olarak nitelediğimiz işsizlik rakamlarına baktığımızda erkeklerde işsizlik geçen yılın aynı dönemine göre 3,7 puanlık artışla yüzde 16, kadınlarda ise 3,8 puanlık artışla yüzde 21,9 olarak gerçekleşti. 2009'da tarım sektöründe çalışan sayısı 238 bin kişi artarken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı da 155 bin kişi azaldı. 2009'da istihdam edilenlerin yüzde 24,7'si tarım, yüzde 19,4'ü sanayi, yüzde 5,9 inşaat, yüzde 50'si ise hizmet sektöründe yer aldı. Önceki yılla karşılaştırıldığında, tarım sektörünün, istihdam edilenler içindeki payı 1 puan, hizmetler sektörünün payı 0,5 puan yükseldi. Buna karşılık sanayi sektörünün payı 1,6 puan azaldığı, inşaat sektörünün payının değişmediği görüldü.

İSTİHDAMIN YAPISI

% 14.0
Genel işsizlik oranı

% 17.4
Tarım dışı işsizlik oranı

% 16.0
Erkek işsizlik oranı

% 21.9
Kadın işsizlik oranı

% 25.3
Genç işsizlik oranı

% 16.6
Kentlerde işsizlik oranı

% 8.9
Kırsal kesimde işsizlik oranı

Kaynak: TÜİK
(2009 Türkiye verisi)

TÜRKİYE'DE İSTİHDAMIN YAPISI

Türkiye'de 2007 yılında yüze 8,6 olan işsizlik oranı küresel kriz ile birlikte 2008 yılında yüzde 11'e yükseldi. Bu, OECD ülkeleri içinde İspanya'dan (yüzde 19,3) sonra ikinci en yüksek oran. İşsizlik oranı 2009 yılı sonunda yüzde 14 ile kalıcı özellik gösteriyor ve rakamlar, 2010 yılında da pek fazla değişiklik olmayacağı öngörülen Türkiye'de işsizlik konusunda endişe verici boyutu ortaya koyuyor. Yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puanlık artışla yüzde 43,8 olarak gerçekleşti. TÜİK verilerine göre bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe sosyal güvenlikten yoksun çalışanların oranı yüzde 87,8'den yüzde 85,5'e düşerken, tarım dışı sektörlerde yüzde 29,8'den yüzde 30,1'e yükseldiği görülüyor. Bu dönemde istihdam edilenlerin; yüzde 72,2'si erkek, yüzde 59,4'ü lise altı eğitimli, yüzde 61'i ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, yüzde 25,0'u kendi hesabına çalışan ve işveren, yüzde 13,1'i ise ücretsiz aile işçisi. Bunların içinden yüzde 2,7'sinin ek bir işi olduğu tespit edildiği, yüzde 3,3'ünün mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramakta olduğu belirtiliyor. Ücretli olarak çalışanların yüzde 88,6'sı sürekli bir işte çalışıyor.

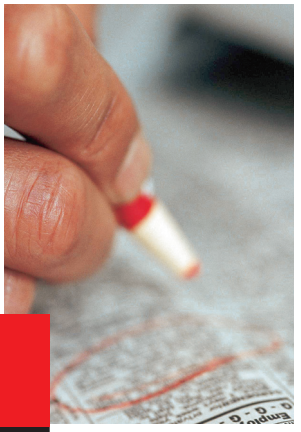
> Küresel kriz öncesi yüzde 10'da kemikleşen resmi işsizlik oranı, kriz sonrası yüzde 14 bandında basamak yapmaya başladı. Umudunu yitirenlerle birlikte ise **gerçek işsizlik oranı yüzde 19-20'ye** kadar çıkıyor.

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK YAPISAL

Türkiye'nin hızlı nüfus artışı, istihdam yaratan iç kaynakların azalması, iş gücünün niteliğinin görece düşük olması, eğitim ve istihdam düzeyinin istenilen düzeyde geliştirilememesi gibi yapısal nedenler Türkiye'deki işsizliği yıllardır kronikleşmesine neden olan koşullara küresel krizin eklenmesi ile birlikte işsizliğin kalıcı bir işsizliğe evrilmesi söz konusu. 2009 yılında 757 bin işsiz iş bulma umudunu yitirdiği için, 1 milyon 304 bin kişi de diğer nedenlerden toplam 2 milyon 61 bin kişinin işsiz olduğu halde iş aramadığı , bu kişilerin iş bul-

AVRUPA'DA İŞSİZLİK ORANLARI

	2008(*)	2009
İspanya	8,3	9,3
Türkiye	8,6	13,4
İrlanda	4,6	12,8
Slovakya	11,2	12,2
Portekiz	8,1	10,2
ABD	4,6	10,2
Fransa	8,3	10,1
Macaristan	7,4	9,9
İsveç	6,2	8,8
Finlandiya	6,9	8,7
OECD	5,7	8,8
AB	7,1	9,3
Euro Bölgesi	7,5	9,8

Kaynak: OECD Ekim-Eylül

ması durumunda çalışmaya hazır oldukları belirlenmiş durumda. TÜİK'in tanım gereği işsiz kategorisi içinde yer almayan ve "iş gücüne dahil olmayan nüfus" içinde göstardiği bu kişiler de toplam işsiz sayısına eklendiğinde Türkiye'de işsizlik 5 milyon 532 bine ulaşıyor. TÜİK'in 2009 ortalamasında 24 milyon 748 bin kişi olarak açıkladığı iş gücüne dahil nüfus, bu kişilerle birlikte 26 milyon 809 bine, böylece "geniş tanımlı işsizlik oranı"da yüzde 20,6 oranına yükseliyor.

OECD'nin en son araştırmasına göre Türkiye'de en düşük gelirli 14 milyon kişi GSYİH'den yüzde 6,1, en yüksek gelirli diğer 14 milyon kişi yüzde 44,4 pay alıyor. Aradaki fark 7,3 ve uluslararası normlara göre, bu farkın 8 misli olması "sosyal patlama" sınırı olarak tanımlanıyor. Yine uluslararası normlara göre normal işsizlikten sapmanın kriterleri ise "uzun süreli işsizlik", "kalıcı işsizlik" ve "işini kaybedenlerin yeniden işe dönme maliyetlerindeki yüksek düzey." Dolayısıyla Türkiye "sınır"a yaklaşmış ve işsizlikte "tehlike çanları çalan" bir ülke konumunda. Diğer yandan resmi rakamların iş gücü piyasasının gelişmemesi ve kayıt dışılık nedeni ile gerçekliği tam olarak yansıtmadığı da göz önüne alınırsa belki de uluslararası "sosyal patlama" normlarına dayanmış bir ülkeyiz…

ÖZEL SEKTÖRÜN İSTİHDAM YÜKÜ AĞIR

OECD ülkeleri içinde Türkiye istihdam maliyeti yüksekliği ile dikkat çekiyor. Antalya Ticaret Borsası İstihdam Danışmanı Reşat Güney, Türkiye'de sektörler ve yatırımların niteliğine göre değişkenlik gösteren bir iş yaratma maliyeti olduğuna, bir kişilik bir işi tam yaratabilmek için tarımda yaklaşık 132 bin, madencilikte 153 bin, imalat sanayinde 196 bin, hizmetlerde ise 230 bin TL'nin üzerinde rakamlar bulunduğuna dikkat çekti. Ortalama istihdam maliyetinin Türkiye'de yüksek bütçeli teknoloji, yoğun teknik enerji yatırımlarında 1 milyon 465 bin gibi bir rakama ulaştığını ifade eden Güney, "Her bir kişilik istihdama düşen ortalama yatırım tutarı 269 bin lira gibi ciddi bir maliyet. Yine bölgesel anlamda şu verileri de paylaşmak isterim. Aldıkları yatırımların niteliğiyle bağlantılı olarak bölgelere göre en düşük bir kişilik istihdam maliyeti Karadeniz'de 357 bin, Güneydoğu Anadolu'da 337 bin, Marmara'da 296 bin, Akdeniz'de 270 bin, İç Anadolu'da 361 bin, Doğu Anadolu'da 213 bin ve Ege'de 138 bin."

Türkiye'de iş gücü maliyeti içinde vergi oranı yüzde 38,5 ile yüzde 37 olan OECD ortalamasına uygun olmasına karşılık bu oranın Meksika'da yüzde 15,3, Kore'de 19,6, İrlanda'da yüzde 22,3 olduğu dikkate alındığında Türkiye'de ücretteki vergi payının istihdamda yüzde 40'ları aşan bir kayıt dışı yarattığı belirtiliyor.

TOBB BAŞKANI **M. RİFAT HİSARCIKLIOĞLU:**

"Türkiye'nin birinci meselesi işsizlik"

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye'nin birinci meselesinin işsizlik olduğunu belirterek, "Resmi rakamlara göre Türkiye'de 5 milyon 200 bin insanımız işsiz. Nüfusumuzun yarısının 28 yaş üzeri olduğunu düşünürsek, **neredeyse her evde bir tane işsiz var** demektir. İnsanların mutsuz ve umutsuz yaşadığı bir yerde bizim yüzümüzün gülmesi mümkün değil" dedi.

Yaşanan küresel krizin diğer krizlerden çok farklı olduğunu belirten Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye'nin kur, enflasyon ve faiz oranlarında yaşadığı düşüşün de bunun bir göstergesi olduğuna dikkati çekti. Türkiye'nin krizi algılamakta zorluk çektiğini de ifade eden Hisarcıklıoğlu, yine bu krizden Türkiye'nin her tarafının aynı oranda etkilenmediğine işaret etti. Türkiye'nin doğru ekonomik modelle 2002-2007 yılları arasında yüzde 7'lik bir büyüme yakaladığını anımsatan Hisarcıklıoğlu, "Ancak 2005'te rehavete kapıldık. 2007'de de işin sırrı çözüldü. Birbirimize düştük. Siyasi istikrarsızlık, parti kapatma davası, başörtü konusu... Ekonomiyi bıraktık. Kardeş kavgasına düştük ve işin bereketi kaçtı ve işin sihrini bozduk" diye konuştu.

Gelinen noktada her üç gençten birinin ve her evde bir işsiz bulunduğunu, gençleri işsiz bir toplumun, kalkınmanın değil köşe dönmeciliğin, hukukun değil kuralsızlığın, ahlakın değil bencilliğin egemen olduğu bir toplum olacağını vurgulayan Hisarcıklıoğlu şöyle konuştu:

"Gençleri işsiz bir toplum geleceğe umutla bakamaz. Bizler mahallede büyüdük. Sırt sırta vermiş evlerde komşulukla, saygıyla, muhabbetle büyüdük. Duvarlarla ayrılmadık, ortak sofralarda bir arada büyüdük. Ama geleceğe umutla bakmayan bir toplumun sonu Güney Amerika gibi 7 metrelik duvarlarla çevrili evlerdir. Türkiye böyle bir geleceğe mahkûm edilmemelidir. Biz artık Türkiye'nin gerçek gündemine dönmesini, ekonomiye odaklanmasını bekliyoruz. Krize karşı ciddi tedbirler alınmasını istiyoruz. Susan makineler yeniden çalışana ve bu makinelerin yanına bir makine daha koyana kadar gündem ekonominin büyümesi olmalıdır."

İSTİHDAM YARATMAK İÇİN GİRİŞİMCİLİK ŞART

Türkiye'nin bir numaralı sorununun işsizlik olduğunun altını çizen TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, şöyle devam etti: "Türkler eskiden iki meslek dalına hevesliymiş. Birincisi devlette bürokrat olmak, ikincisi ise askerlik yapmak. Hiç kabul etmedikleri ya da ikinci sınıf olarak gördükleri yer de girişimcilikmiş. O günkü anlayış ne kadar yanlış. Eğer Türkiye zenginleşmek, işsizlerine iş bulmak istiyorsa girişimci sayısını artırması lazım. Genç nüfusu iyi kullanabilirsek, iyi eğitebilir, iyi yetiştirebilirsek gelecekteki dinamomuz onlar olacak. 10 yıl sonra istihdam nüfusuna katılma oranı geçlerde 1 milyona çıkacak. Bu sorunun çözümünün yolu girişimci sayımızı artırmaya bağlı.

Girişimcilik, özellikle de gençlerin girişimciliğe soyunması istihdam yaratmak açısından umut vericidir. Türkiye bu insanlara gereksinim duymaktadır. Ne kadar istihdam yaratırsak o kadar ekmek kapısı açmış olacağız.

Yoksulluk sınırının altında, açlık sınırında yaşayan insanlarımız var olduğu sürece olduğumuz yerde duramayız ve hiçbir şey yapmadan öylece otu-

ramayız. Onun için yeni iş kapılarını açmaya ihtiyacımız var. Bu insanlarımıza iş yaratmak ve aş vermek sorumluluğumuz var. Bunları gerçekleştirmek için kaynak da var, yetenek de. Asıl sorun bu kaynakları doğru kanallara harcama becerisinin gösterilmesi. Gençlere iş talebi yaratmak yerine yeni iş alanları yaratarak istihdam yaratmaktadırlar. Bu önemsenmeli ve desteklenmeli. Zira ekonomimizin en büyük sorunu olan istihdam azlığı, gelir dengesinde ve toplumsal barışta sorunlar yaşamımıza neden olmaktadır."

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Cumhuriyet tarihinden günümüze Türkiye'de 1 milyon 300 bin tüccar ve sanayici olduğunu, yaklaşık şirket sayısının 640 bine ulaştığını , her yıl 90 bin yeni işletme kurulduğunu ama sermaye yeterli olmadığı, mali sistem yeterince büyük olmadığı için yeni girişimcilerin desteklenemediğini belirterek, "Polonya ile yapılan bir kıyaslamada, Türkiye'de faaliyete başlayan bir girişimcinin 5 yıl sonra aynı büyüklükte kaldığını, Polonya'da ise yüzde 20 büyüyebildiğini görüyoruz. Girişimci sayımızı artırabilirsek, işte o zaman istihdamın sorunlarını çözebileceğiz" dedi.

DÖNÜŞÜM SAĞLAYACAK MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKASI

Ekonomik büyüme yüksek olsa bile, istihdam sağlanmadıkça büyümenin bereketinin, bolluğunun hissedilemeyeceğini vurgulayan TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, istihdamı artırmak için tek hedefin girişimci yaratmak olmadığını bunun yanı sıra eğitimde dönüşüm sağlayacak mesleki eğitim politikasına sahip olunması üzerinde durarak şöyle konuştu:

"Görüyoruz ki iş bulma umudunu kaybedenlerin sayısı giderek artıyor. Kadınların iş gücüne katılım oranı kaygı verici düzeyde. İşsizlerin büyük bölümü genç ve bunlar çaresizlik içinde. Bu nedenle mesleki eğitim reformuna ve işsizlere yönelik eğitim programlarına ağırlık vermeliyiz.

Anadolu'yu karış karış geziyor ve görüyoruz ki, kahvehaneler işsiz dolu ama sanayicimiz de çalıştıracak eleman bulamıyor. Demek ki sorun sadece işsizlik değil mesleksizliktir. Zira bizim ihtiyaç duyduğumuz beceriler, okullarımızda öğretilmemekte, okullarımızda öğretilen beceriler işletmelerimizde kullanılmamaktadır.

Sanayicilerimiz vasıflı eleman ararken, meslek lisesi ve üniversite mezunları arasında işsizliğin yüksek olması, eğitim sistemimizin piyasadan ne kadar kopuk olduğunu gösteriyor. Bu uyumsuzluğu gidermek üzere mesleki eğitimi geliştirmek zorundayız. Ne kadar çok gencimiz bilgisayar kullanırsa, ne kadar çok gencimiz yabancı dil bilirse, hem işsizlik o kadar azalacak, hem de işletmelerimizin rekabet gücü o kadar artacaktır.

Yükseköğretim Kurulu da üniversite kontenjanlarını, iş gücü talebine göre belirlemelidir. Üniversitelerde, bilişim teknolojileri, biyoteknoloji, nanoteknoloji, uydu-uzay teknolojileri, ilaç ve gen mühendisliği, organik tarım, akıllı tekstil, tasarım mühendisliği, yenilenebilir enerji ve çevre teknolojilerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır. Bir kez daha söylüyorum, bugün ülkemizin en ciddi sorunu işsizlik, çözüm yolu da eğitimdir."

İstihdamı artırmaya, işsizliği azaltmaya yönelik bir yol haritasına ihtiyaç olduğunun da altını çizen TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, sosyal güvenlik ve vergilerin bir süre ertelenmesi, peşin vergi uygulamasının kalkması, akaryakıt ve istihdam üzerindeki vergilerin hafiflemesi, kamu kurumlarının özel sektöre olan borçlarının bir an evvel ödenmesi gibi tedbirler alınabileceğini ifade ederek, "Kriz geçiyor, tedbire, değişime gerek kalmadı" şeklinde bir rehavete kapılınmaması uyarısında bulundu.

TOBB ETÜ İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. RAMAZAN AKTAŞ:

"Dünya gündeminde işsizlik önemli bir problem"

TOBB ETÜ İşletme Bölümü'nden Prof. Dr. Ramazan Aktaş, işsizliğin dünya gündeminde çok önemli bir **problem olmaya devam edeceğini,** küresel kriz ile tüm dünyada yükselen işsizliğe karşı her ülkenin kendi stratejik sektörlerini tespit ettiğini belirtti.

Türkiye'deki işsiz sayısını azaltmak için yılda ortalama yüzde 7 civarında büyümesi gerektiğini ancak bu büyüme rakamı için de Türkiye'nin iç tasarruflarının yeterli olmadığını ifade eden Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (ETÜ) İşletme Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ramazan Aktaş, işsizliği sosyal açıdan da değerlendirdi. "İşsizlik bir biçimde sokaklara yansıyor. Netice itibarıyla 'yokluk mertliği bozar' diye bir laf var. Dolayısıyla bu ciddi birtakım sıkıntılara yol açabiliyor" ifadesini kullanarak Yunanistan örneğini veren Prof Dr. Ramazan Aktaş, Ekonomik Forum Dergisi'nin Türkiye'de işsizlik ve istihdam konusuna yönelik sorularını şöyle yanıtladı:

Türkiye'de yıllardır süren kronik işsizlik sorununun küresel krizin de etkisiyle birlikte yükselmekte olduğunu görüyoruz. Sizin konuya yönelik değerlendirmenizi alabilir miyiz?

2002'den itibaren Türkiye ekonomisi büyüdüğünde de zaten işsizlik konusunda çok fazla bir gelişme olmadı. İşsizlik rakamları yine yüzde 11'ler civarındaydı. O dönemlerde gençler arasında işsizliğe baktığımızda üniversiteden mezun olan her dört gençten biri iş bulma konusunda sıkıntı yaşıyordu ve yüzde 25 civarında bir işsizlik vardı. Türkiye ekonomisi o dönem zarfında ortalama olarak yüzde 6 küsur civarında bir büyüme hızı yakalamıştı ama istihdam yaratılamıyordu. Bunun temel sebeplerinden biri, artık teknoloji öyle bir şekilde gelişiyor ki aynı üretimi daha az sayıda insan gücüyle yapabiliyorsunuz. Bir başka neden de Türkiye'de nüfusun iş gücüne katılım oranı yükselmeye başladı. Şu anda bu rakam bildiğim kadarıyla yüzde 46 civarında. Kıta Avrupası'na baktığımızda bu rakam yüzde 65'ler civarında. Dolayısıyla bu rakam arttıkça yeni insanlar iş gücü piyasasına giriyor. Bunlara siz iş sağlamak mecburiyetindesiniz. Olayın bir başka boyutu tabii ki köyden şehre göçle de alakalı. Kırsal kesimin ciddi şekilde gizli işsizlik olayı var. Bu insanlar da tabii ki şehre göçtükçe gizli işsizler artık normalde işsiz haline dönüşüyor. Bunun gibi olayın birçok boyutu var.

Türkiye'deki işsiz sayısını azaltmak için yılda ortalama yüzde 7 civarında büyüme lazım. Yüzde 7 civarında büyüyebilmek için de Türkiye'nin iç tasarrufları yeterli değil. Ne yazık ki milli gelirimizin yüzde 16'sı oranında bir tasarrufa sahibiz. Bu yüzde 7 rakamını yakalayabilmemiz için mecburen dışarıdan gelen yabancı sermayeye ihtiyaç duyuyoruz. Kriz olduğunda da, bu yabancı sermaye gelmediğinde otomatikman büyüme hızı düşüyor ve buna bağlı olarak bırakınız istihdam yaratmayı işi olan insanlar işini kaybetme durumuyla karşılaşıyor.

İşsizliği önleme açısından devletin bir dönem vergi almaması, çalışanların sigorta primlerinin devlet tarafından ödenmesi gibi önerileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Avrupa Birliği tarafından da söylenen şeylerden bir tanesi bu saydığınız öneriler. Esnek bir işte iş gücü piyasası yoktur örneğin, asgari ücret uygulamasının bölgeler açısından farklılaştırılması. Deniyor ki: Hakkâri bölgesindeki bir insanın har-

camasıyla Ankara'daki, İstanbul'daki insanın harcaması farklıdır. Orada asgari ücret farklı kılınsa o zaman ne olacaktır, belki de işte emek yoğun birtakım yatırımları şu anda Ankara ve İstanbul'da yapmak lazım değilse Hakkâri'de yapılabilir. O hale gelebilir diye birtakım öneriler var. Tabii buna şu anda mevzuat izin vermiyor. Bu konunun tartışılması lazım.

Olayın bir başka boyutu da şu: Buna müsaade edilecek olunursa zaten birtakım sıkıntılar var iş gücü piyasasında, bu sefer emeğin daha fazla istismar edilmesi gibi bir konu da gündeme gelebilir. Tabii karşı birtakım görüşler de mevcut. Ama iş dünyası bunu söylüyor, nitekim dikkat ederseniz; krizde alınan tedbirlerden bir tanesi yeni işler yapıp, yapılan yatırımlarda istihdamdan alınan vergilerin bir kısmının devlet tarafından veya SSK primlerinin bir kısmının devlet tarafından karşılanması gibi öneriler o zaman da gündeme getirildi ve uygulamaya konuldu. Ama dediğim gibi bunlar tam olarak konuyu çözecek şeyler değil.

Aslında vurgulanması gereken şeylerden bir tanesi şu, bu krizde mesela İngiltere'de bile şu konu tartışıldı: Tamam insanlar işini kaybediyor ama belli sektörlerde daha halen yetişmiş insana ihtiyaç var. Mesela, bilişim sektörü. Bu da şunu gündeme getiriyor, bakın kim işsiz? Genellikle işsiz dediğimiz insanlar kalifikasyonu düşük olan kesim, vasıfsız iş gücü dediğimiz kesim. Bu kesimde ciddi bir işsizlik olayı var. Bunları vasıflı hale getirmek bence önemli. Bugün bakıyorsunuz, Hindistan krizde bile büyüyebiliyor, Çin büyüyor. Şimdi Hindistan'ın nerede geliştiğine baktığımızda yazılım konusunda şu anda artık dünyada bir dev haline gelmeye başladılar. Bu konuda ciddi bir talep var. Bizim öyleyse ne yapmamız lazım; emeğin kalitesini yükseltmemiz lazım. Dolayısıyla hangi konularda yetişmiş insana ihtiyaç varsa buna kaynak harcamamız lazım.

Bir başka önemli nokta da şu: Her şeyi devletten beklemek, "birisi bir iş kursun ben yanında çalışayım" anlayışı da artık geçerliliğini kaybetti. Günümüzde şunun teşvik edilmesi gerekiyor; girişimcilik. Aslına bakarsanız bir sürü insanda ciddi bir girişimcilik potansiyel olabilir. Bu insanların girişimcilik potansiyelinin kinetik hale getirilmesi çok önemli. Normal şartlarda baktığımızda, yapılan araştırmalarda Türk insanının çok girişimci bir potansiyele sahip olduğu görülüyor. Ama bunu uygulamada tam olarak göremiyoruz. Çünkü mevzuattan kaynaklanan birtakım sıkıntılar var veya kişi girişime dair çok ciddi fikirlere sahip ama bu fikirleri destekleyecek sermayesi, şirketi yok veya uygun bir teşvik mekanizması yok. Veya kişi iyi bir fikre sahip ama bunun nasıl bir iş planına dönüşecek, bu bilgiye sahip değil. İşte bu gibi sıkıntıların aşılması gerekiyor.

Ekim ayı en son TÜİK'in verilerine baktığımızda işsizlikte geçtiğimiz yıllara göre farklı bir tablo görüldü. İşsizlikte bir aşağı düşüş görülüyor oysa diğer yıllarda ekim ayında bir çıkış olurdu sizce bunun nedeni nedir?.

Eylülde çok yükseldi. 16,1 rakamını gördü. Dolayısıyla, o baz etkisinden dolayı yavaş yavaş toparlanma olunca işsizlik rakamı düşüş gösterdi. Biraz toparlanma var ama daha halen krizin başındaki noktada değiliz. Kriz öncesindeki rakam yüzde 10,1 civarındaydı, daha halen yüzde 13'ler civarında işsizlik var. Şöyle söyleyeyim: Krizin başladığı noktada değil. Tablo biraz düzeldi ama tamamıyla bir iyileşme şu anda söz konusu değil. Zaten bunu üretim rakamlarında da görebilirsiniz.

İşsizliğin önüne geçilemezse hangi tehlikeler bizi bekliyor?

Sosyal yanının biliyorsunuz zaten; bu olay bir biçimde sokaklara yansıyor. Netice itibarıyla "yokluk mertliği bozar" diye bir laf var. Dolayısıyla bu ciddi birtakım sıkıntılara yol açabiliyor. Yunanistan örneğini vereyim: Yunanistan şu anda iflas etmiş bir ülke olarak "AB destek verecek mi, vermeyecek mi?" tartışması içinde. Yunanistan'daki kriz bizim piyasalarımızı bile etkilemiş durumda. Yunanistan'da hatırlarsanız daha bundan bir yıl önce yani borçlarını ödeyemez noktada gelmeden altı ay önce ya da bir yıl önce Yunanistan'da olaylar zaten yaşanıyordu. İnsanlar sokaklara dökülmüştü, masum öğrenci olayları olarak gösterilmişti, aslına bakarsanız sıkıntı şuydu: Yunanistan'da ciddi bir işsizlik vardı. Neden? Çünkü bir parasal birlik içerisinde, Euro Bölgesi içerisinde olması nedeniyle Almanya ile Fransa ile veya Hollanda ile yani çalışkan ülkelerle aynı şekilde rekabet etmek zorundaydı. Rekabet edemedi, parası da dalgalanamadığı, ortak para olduğu için o zaman bunun bedelini ne olarak ödedi? Düşünün firmalarınız Alman, Fransız, Hollandalı rakipleriyle daha iyi çalışan, daha verimli olan rakipleriyle rekabet edemiyor. O zaman da bunun bedelini işsizlik olarak ödüyorsunuz. İnsan-

